

ОСОБИСТИЙ ПРИКЛАД ВИКЛАДАЧА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Д.А. Шкурупій, І.В. Ксьонз, Є.М. Гриценко

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я термін «здоров'я» трактується як стан повного фізичного, психічного, соціального і сексуального благополуччя, а не просто відсутність хвороби. Не дивлячись на те, що дане поняття є не лише медичною, а й соціальною, філософською категорією, в середовищі медичних працівників проблема здоров'я звужується саме до відсутності хвороби.

В студентському середовищі порушення здорового способу життя є достатньо поширеним явищем. Через недостатність досвіду, цікавість і послаблення контролю з боку батьків серед студентів поширені тютюнопаління, вживання алкогольних напоїв, неадекватний режим праці і побуту тощо. Студенти-медики не є винятком. При цьому, в середовищі студентів медичного вузу виникає певний парадокс: в силу набуття професійних медичних знань студент медичного вузу знає механізм дії шкідливих звичок, результат їх впливу на організм і, на відміну від студентів інших спеціальностей, свідомо піддається цим впливам.

Загально відомим є вислів В. М. Бехтерева: «Якщо після візиту до лікаря хворому не стало легше – він був не у лікаря». Досить важко уявити, що хворий на хронічний бронхіт кине палити, почувши цю рекомендацію від лікаря з цигаркою. Тільки власний приклад лікаря, який веде здоровий спосіб життя психологічно впливає на хворого, який має шкідливі звички.

Аналогічним чином діє на студента особистий приклад викладача. Однією з основних компонент праці викладача вищої школи є саме педагогічна діяльність. Професійна діяльність педагога - це духовний, інтелектуальний та культурний потенціал, що дозволяє розвивати учня як особистість. Така важливість ролі педагога та результатів його діяльності зумовлює відповідні високі вимоги як до особистості, так і до професійної майстерності викладача.

Сучасна педагогічна наука впевнено довела, що процес навчання невід'ємно пов'язаний з процесом виховання. Надаючи студентам певну суму знань, викладач розвиває їхню самостійність, формує критичне мислення, уміння виробляти власну точку зору. Ефективність та сила впливу на емоції і свідомість студентів у великій мірі залежить від особистості самого викладача .

Враховуючи вплив особистості викладача на якість процесу освіти, вчені пропонують різноманітні набори особистісних якостей, важливих для професії педагога. Умовно можна виділити:

- домінантні якості (гуманність, соціальна активність, інтелігентність, морально-етичні якості (правдивість, чесність, справедливість, порядність, гідність), працьовитість, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень, здатність до міжособового спілкування, ведення діалогу, переговорів, наявність педагогічного такту тощо);
- периферійні якості (привітність, артистизм, мудрість, почуття гумору тощо).

Сукупність цих якостей педагога створює його авторитет. Учитель є головною фігурою педагогічного процесу, його особистий приклад - могутній фактор виховного впливу. Завдяки спілкуванню зі студентами викладач виховує не тільки словом, а й всіма якостями своєї особистості.

Педагог не просто виховує в значенні "повчає", а й насамперед виховує моральну, вільну, самостійну та самодостатню особистість; дає фундаментальні, системні, дієві знання, які згодом людина зможе використовувати не тільки в навчанні, але й в особистому та професійному житті; розвиває особистість із сильним, гнучким мисленням. Гарний педагог намагається виховати успішного учня.

Таким чином, основною метою викладача є досягнення внутрішнього успіху, тобто досягнення задоволеності педагога собою та своєю професійною діяльністю. Успішний вчитель, задоволений своєю діяльністю, працюватиме гуманно і демократично. Педагог, який має впевненість у своїй особистій та

професійній компетентності, впевнений у своєму успіху, надає позитивний вплив на самооцінку і на ставлення до нього учнів, стимулює у них прагнення до успіхів в навчальній діяльності і, в підсумку, впливає на їхню особистість. Отже, успішний педагог - джерело успіху своїх вихованців.

Часто усвідомлення "я - педагог" та "я - особистість" знаходяться один з одним у перманентному конфлікті - боротьба між "своїми" і "суспільно корисними" цілями педагога. Іншими словами, це вічний конфлікт між "хочу" і "треба". Але саме так звана "формула успіху" говорить про те, що для вчителя найрозумнішою є позиція "моє особисте - це і є суспільно корисне". Викладач володіє технологіями і методикою викладання, любить учнів, любить себе і, в решті-решт, отримує від своєї діяльності задоволення та насолоду. Це - його рідне, невід'ємне, те, що належить тільки йому. Але це має й суспільно корисне значення, тому що суспільство в особі його учнів отримує справжніх фахівців.

Якщо викладач хоче виховати успішну особистість, він має докласти зусиль до спонукання виховати таку особистість у собі. Німецький педагог-теоретик І.Ф. Герbart писав: "Вчителя треба вчити не набору технічних операцій в кожному конкретному випадку, а формувати його особистість,"

Інші вислови знаменитих особистостей теж підкреслюють роль особистості педагога в навчально-виховному процесі. Так, І.-В. Гётте казав: "Вчаться у тих, кого люблять", а Л.М. Толстой фактично доповнив розуміння особистості вчителя в вихованні словами: "Не той учитель, хто отримує виховання та освіту вчителя, а той, у кого є внутрішня впевненість у тому, що він є, повинен бути і не може не бути."

Отже, в формуванні здорового способу життя у студентської молоді можна виділити три базових складових:

- особистий приклад педагога в формуванні здорового способу життя;
- розуміння і віра самого педагога в тому, що все, що він доносить до своїх учнів є істиною;
- харизматичність педагога, яка залучає учнів на бік своєї думки.

Курс анестезіології та інтенсивної терапії та курс дитячої хірургії володіють власним досвідом формування здорового способу життя у студентів. В прикладному аспекті це проявляється не лише на практичних, лекційних заняттях, а і в позааудиторний час.

Так, під час знайомства студентів з курсом анестезіології та інтенсивної терапії в музеї курсу неодмінно під час розповіді про співробітників наголошується, що всі без винятку співробітники мають спортивні уподобання: двоє займаються горним туризмом, двоє – футболом, і двоє плаванням, причому один з них має звання «Мастера спорту України» з плавання.

На власному сайті курсу анестезіології та інтенсивної терапії в розділі «Фотогалерея» знаходяться фотографії участі співробітників курсу в змаганнях різного рівня.

На курсі дитячої хірургії під час перерви постійно наголошується про неприпустимість тютюнопаління на території дитячої лікарні, а викладач в напівшуточній формі розповідає деталі власного прикладу, як після багатьох років паління цигарок він позбувся цієї звички.

На цьому ж курсі під час демонстрації новонароджених з вродженою хірургічною патологією акцентується увага на факторах ризику її виникнення, зокрема – тютюнопаління, алкогольна інтоксикація та знижений імунний захист у матері.

Нажаль, автори цієї статті науково не відслідковували результати своєї діяльності щодо формування здорового способу життя у студентів, але, ґрунтуючись на власних суб'єктивних відчуттях впевнені, що психологічний вплив викладацького прикладу на студента існує і є ефективним.